अतिरिक्त हुलाक नियमावली, २०३४

नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित मिति

२०३४।४।३

सशोधनहरू

१. अतिरिक्त हुलाक (पहिलो संशोधन) नियमावली, २०४१	२०४१।८।२५
२. अतिरिक्त हुलाक (दोस्रो संशोधन) नियमावली, २०४९	२०४९।१।८

हुलाक ऐन, २०१९ को दफा ६९ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायका नियमहरू बनाएकोछ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यी नियमहरूको नाम "अतिरिक्त हुलाक नियमावली २०३४" रहेकोछ ।

(२) यो नियमावली तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा -

(क) "निरीक्षक" भन्नाले जिल्ला हुलाकको निरीक्षक सम्झनुपर्छ ।

(ख) "हुलाक प्रतिनिधि" भन्नाले अतिरिक्त हुलाक सञ्चालन गर्न नियुक्त भएको मुख्य व्यक्ति सम्झनुपर्छ ।

(ग) "वितरक" भन्नाले अतिरिक्त हुलाकको तर्फबाट हुलाक वस्तु डिलेभरी गर्न नियुक्त भएको व्यक्ति सम्झनुपर्छ ।

(घ) "डाँक वाहक" भन्नाले अतिरिक्त हुलाकबाट सम्बन्धित हुलाकमा डाँक लैजान र सम्बन्धित हुलाकबाट अतिरिक्त हुलाकमा डाँक ल्याउन नियुक्त भएको व्यक्ति सम्झनुपर्छ ।

(ङ) "सम्बन्धित हुलाक" भन्नाले अतिरिक्त हुलाकलाई डाँक, हुलाक टिकट र अन्य मूल्याङ्कित हुलाक कागजात दिन र तत्सम्बन्धी अन्य काम गर्न क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले तोकिदिएको सरकारी हुलाक सम्झनुपर्छ ।

नेपाल कानून आयोग

३. **अतिरिक्त हुलाकको स्थापना** : (१) हुलाक सेवा विभागले कुनै स्थानमा अतिरिक्त हुलाकको स्थापना गर्न सक्नेछ। यसरी स्थापना भएको अतिरिक्त हुलाक एक वर्षको अवधिसम्म अस्थायी रूपमा कायम रहनेछ।

(२) अतिरिक्त हुलाक स्थापना भएको मितिले एक वर्ष भित्र हुलाक सञ्चालन गर्नलाई चाहिने खर्चको एक तिहाई सम्मको रकम सो हुलाकबाट उठेमा सो हुलाकलाई स्थायी गर्न [②]क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले हुलाक सेवा विभागमा सिफारिस गर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम सिफारिश भई आएमा हुलाक सेवा विभागले अतिरिक्त हुलाकलाई स्थायी गर्न स्वीकृत दिन सक्नेछ।

(४) अतिरिक्त हुलाक स्थापना भएको मितिले एक वर्षभित्र हुलाक सञ्चालन गर्नलाई चाहिने खर्चको एक तिहाईसम्मको रकम उठ्न नसकेमा सो हुलाकको अवधि एक एक वर्षको गरी दुई पटकसम्म बढाउन सकिनेछ। यसरी अवधि बढाउँदा पनि सो थप अवधिभित्र उक्त खर्च उठ्न नसकेमा क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले हुलाक सेवा विभागको पूर्व स्वीकृति लिई अतिरिक्त हुलाकलाई खारेज गर्न वा चल्तीको अन्य ठाउँमा सार्न सक्नेछ।

४. **अतिरिक्त हुलाक खुला रहने समय** : (१) अतिरिक्त हुलाक खुला रहने समय क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले तोकिदिए बमोजिम हुनेछ।

तर कुनै पनि अवस्थामा सो समय दिनको दुई घण्टाभन्दा कम हुनु हुँदैन।

(२) अतिरिक्त हुलाक खुला रहने समयको सम्बन्धमा अतिरिक्त हुलाक बाहिर सबैले देख्ने गरी स्पष्ट र ठूलो अक्षरमा सूचना टाँस्नुपर्छ र समय परिवर्तन गर्नु पर्ने भएमा त्यसको जानकारी कम्तीमा सात दिन अगावै प्रकाशित गरिसक्नु पर्नेछ।

५. **सम्बन्धीत हुलाकको काम** : सम्बन्धित हुलाकको काम देहाय बमोजिम हुनेछ :-

[①](क) हुलाक प्रतिनिधिसंग जमानी नलिई एकहजार रूपैयाँ सम्मको, धनजमानी लिई दुई हजार रूपैयाँ सम्मको र त्यसभन्दा माथिको हकमा महानिर्देशकले तोकिदिएबमोजिम हुलाक टिकट, टिकट भएको खाम, हवाईपत्र आदि मूल्याङ्कित हुलाक कागजात हुलाक सञ्चालन गर्नको लागि दिने र यसमा पाँच वर्ष पछि पचास प्रतिशत र अर्को पाँच वर्षमा शत प्रतिशत (कुल दश वर्षमा) स्वतः बढन सक्नेछ।

---

② दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

① पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित

नेपाल कानून आयोग

(ख) अतिरिक्त हुलाकलाई ठेकिएको मसलन्द खर्च, पारिश्रमिकको रकम तथा अन्य रकम हुलाक प्रतिनिधिलाई एकमुष्ट दिने र त्यसको भरपाई हुलाक प्रतिनिधिबाट गराई राख्ने,

(ग) अतिरिक्त हुलाकको खर्चको मासिक फाँटवारी लिई समय समयमा हुलाक सेवा विभागमा पठाउने,

(घ) अतिरिक्त हुलाकमा रहेको हुलाक टिकट, नगद, अन्य मूल्याङ्कित हुलाक कागजातको साथै त्यसको सम्पूर्ण काम कारवाहीको जाँच गर्ने,

(ङ) अतिरिक्त हुलाकको स्थायी जिन्सी सामानको लेखा राख्ने,

(च) अतिरिक्त हुलाकको स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी प्रारम्भिक काम कारवाई गर्ने ।

६. **निरीक्षकको काम, कर्तव्य** : अतिरिक्त हुलाकको सम्बन्धमा निरीक्षकको काम, कर्तव्य देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) जिल्लामा रहेको अतिरिक्त हुलाकहरू साधारणतया ६ महिनामा एकपटक निरीक्षण गर्ने,

(ख) निरीक्षकको प्रतिवेदन जिल्ला हुलाकमा पेश गरी त्यसको एक प्रति [②]क्षेत्रीय हुलाक निर्देशनालयमा पठाउने,

(ग) निरीक्षणको सिलसिलामा अतिरिक्त हुलाकलाई परेको समस्या समाधान गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने ।

७. **कर्मचारीको नियुक्ति** : (१) हुलाक सेवा विभागले तोकिदिएको अधिकृतले वा क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले हुलाक प्रतिनिधि, वितरक र डाँक बाहक नियुक्त गर्नेछ ।

(२) हुलाक प्रतिनिधिलाई नियुक्त गर्नु भन्दा अगावै निजसँग अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा कबुलियत गराउनु पर्नेछ ।

(३) हुलाक प्रतिनिधि, वितरक र डाँक वाहकले आफ्नो कार्यभार सम्हाल्नुभन्दा अघि अनुसूचि-२ बमोजिमको ढाँचामा शपथ ग्रहण गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (१) बमोजिम नियुक्त गर्ने अधिकृतले अतिरिक्त हुलाकको नाम, ठेगाना, सो हुलाक सञ्चालन गर्न नियुक्ति गरिएका हुलाक प्रतिनिधि, वितरक र डाँक वाहकको नाम, वतन, उमेर, योग्यता, कबुलियतनामा तथा अन्य विवरण सम्बन्धित हुलाकमा दिनुकासाथै

---

② दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

नेपाल कानून आयोग

त्यसको एक एक प्रति✄.........क्षेत्रीय हुलाक निर्देशनालय र हुलाक सेवा विभागमा पठाउनु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम विवरण प्राप्त गर्ने कार्यालयहरूले आ-आफ्नो कार्यालयमा छुट्टै दर्ता किताब खडा गरी सो विवरण जनाइ राख्नु पर्नेछ ।

८. **हुलाक प्रतिनिधि, वितरक र डाँक वाहक हुन चाहिने योग्यता** : देहाय बमोजिमका योग्यता नभई कुनै व्यक्तिलाई अतिरिक्त हुलाकको प्रतिनिधि, वितरक वा डाँक वाहकमा नियुक्त गर्नु हुदैनः-

(क) नेपाली नागरिक,

(ख) सोह्र वर्ष उमेर पूरा भएको,

(ग) नैतिक पतन देखिने फौज्दारी अभियोगमा अदालतबाट दोषी प्रमाणित नभएको,

(घ) नेपाली लेखपढ गर्न सक्ने र रोमन लिपि समेत जानेको,

(ङ) गणितको साधारण ज्ञान भएको ।

तर डाँक वाहकको लागि रोमन लिपि र गणितको ज्ञान हुनु अनिवार्य हुनेछैन ।

९. **हुलाक प्रतिनिधि नियुक्त गर्दा** : (१) हुलाक प्रतिनिधिमा नियुक्त गर्दा साधारणतया देहायका व्यक्तिलाई क्रमानुसार ग्राहयता दिईनेछ ।

(क) ②गाउँ बिकास समिति वा नगरपालिकाबाट लिखित रूपमा सिफारिस गरिएको व्यक्ति,

(ख) नेपाल सरकारको राजपत्राङ्कित अधिकृतबाट सिफारिस गरिएको व्यक्ति,

(ग) ② गाउँ विकास समिति वा नगरपालिका अन्र्तरगत रहेको विद्यालयको शिक्षक,

(घ) स्थायी कारोबार भएको स्थानीय दुकानदार ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नियुक्ति गर्ने अधिकृतले मनासिब देखेमा उपरोक्त व्यक्तिमध्ये जुनसुकै व्यक्तिलाई हुलाक प्रतिनिधि नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

१०. **बिदा सम्बन्धी सहुलियत** : (१) अतिरिक्त हुलाकको काम गर्ने हुलाक प्रतिनिधि, वितरक र डाँकवाहकले सालभरीमा देहाय बमोजिमको बिदा पाउन सक्नेछ :

✄ दोस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको

② दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

नेपाल कानून आयोग

(क) भैपरि आउने बिदा दिन तीन,

(ख) बिरामी बिदा दिन छ,

(ग) घर बिदा दिन बाह्र

तर-

(१) बिरामि बिदा बाहेक अरू बिदा साधारणतया एक पटकमा दुइदिन भन्दा बढी लिन पाईनेछैन ।

(२) एक सालको बिदा अर्को सालमा लिन पाईनेछैन ।

(२) जुनसुकै किसिमको बिदामा बसेपनि पूरा पारिश्रमिक पाउनेछ ।

(३) बिदा अधिकारको कुरा नभई सहुलियत मात्र हुनेछ ।

११. **बिदा दिने अधिकारी** : (१) देहायका व्यक्तिलाई देहायका कर्मचारीले बिदा दिनेछः

(क) हुलाक प्रतिनिधिलाई सम्बन्धित हुलाकको हाकिमले,

(ख) वितरक र डाँकवाहकलाई हुलाक प्रतिनिधिले ।

(२) बिदा दिंदा अतिरिक्त हुलाकको काम नरोकिने गरी मात्र बिदा दिनुपर्नेछ ।

१२. **पारिश्रमिकः** हुलाक प्रतिनिधि, वितरक र डाँकवाहकलाई हुलाक सेवा विभागबाट निर्धारण भए बमोजिमको पारिश्रमिक दिइनेछ ।

१३. **हुलाक प्रतिनिधिको काम, कर्तव्य** : हुलाक प्रतिनिधिको काम कर्तव्य देहायबमोजिम हुनेछः

(क) सरकारी कागजपत्र (का.स.) रजिष्टरी र आन्तरिक पुलिन्दा दर्तागर्ने,

तर आन्तरिक पुलिन्दा दर्तागर्ने व्यवस्था गर्न ✂........क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकको पूर्वस्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(ख) हुलाक वस्तुहरू डेलिभरी दिने,

(ग) अतिरिक्त हुलाकमा काम गर्ने कर्मचारीको हाजिरी रेकर्ड राख्ने,

(घ) हप्ताको दुई पटकमा नघटाई अतिरिक्त हुलाक र सम्बन्धित सरकारी हुलाकको बीच डाँक आदान प्रदान गर्ने,

(ङ) वितरकहरूलाई क्षेत्र (विट) तोक्ने,

(च) हुलाक टिकट, अन्य मूल्याङ्कित हुलाक कागजात, मसलन्द तथा अन्य आम्दानी खर्चको लगत राख्ने,

(छ) हुलाक वस्तुको सम्बन्धमा सोधनीको जवाफ दिने,

✂ दोस्रो संशोधनद्वारा झिकिएको ।

नेपाल कानून आयोग

(ज) हुलाक सेवा विभागले समय समयमा तोकिदिएको ढाँचामा अन्य तथ्याङ्क पेश गर्ने,

[②](झ) हुलाक सेवा विभाग र क्षेत्रीय हुलाक निर्देशनालयले तोके बमोजिमका अन्य काम गर्ने ।

१४. **वितरकको काम कर्तव्य:** वितरकको काम, कर्तव्य देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) तोकिएको क्षेत्र (वीट) मा हुलाक वस्तुहरू डेलिभरी दिने,

(ख) दर्ता हुलाक वस्तु डेलीभरी गरेको निस्सा हुलाक प्रतिनिधिबाट प्रमाणित गराइ राख्ने,

(ग) हुलाक प्रतिनिधि बिदा बसेको बखतमा निजको काम गर्ने,

तर यसरी हुलाक प्रतिनिधि बिदामा बसेको बखत काम गरे बापत निजले कुनै थप पारिश्रमिक पाउने छैन ।

१५. **डाँक वाहकले काम गर्ने** : अतिरीक्त हुलाकबाट सम्बन्धित हुलाक र चौकीमा डाँक लैजाने र सम्बन्धित हुलाकबाट अतिरिक्त हुलाक चौकीमा डाँक ल्याउने काम डाँक वाहकको हुनेछ ।

१६. **नेपाल सरकारको कर्मचारी नमानिने** : यस नियमावली बमोजिम नियुक्त भएका हुलाक प्रतिनिधि, वितरक वा डाँकवाहकलाई नेपाल सरकारको कर्मचारी मानिनेछैन ।

१७. **हुलाक प्रतिनिधिले बर बुझारथ गर्नुपर्ने** : हुलाक प्रतिनिधिले आफ्नो पदबाट अलग हुँदा निजले आफ्नो जिम्मामा रहेको हुलाक टिकट, मूल्याङ्कित हुलाक कागजात तथा अन्य सबै नगदी जिन्सीको बर बुझारथ गर्नुपर्नेछ ।

१८. **विवाद भएमा गर्ने** : कुनै विषयलाई लिएर सम्बन्धित हुलाक र अतिरिक्त हुलाकको बीच मत भिन्नता भएमा क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले दिएको निर्देशन बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

१९. **क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले कारवाई गर्न सक्ने** : (१) यस नियमावली बमोजिम काम कारवाई नगर्ने हुलाक प्रतिनिधि, वितरक र डाँक वाहकलाई क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले नसीहत दिन वा नोकरीबाट हटाउन सक्नेछ ।

(२) हुलाक प्रतिनिधि, बितरक र डाँकवाहकले जानी जानी लापरवाही गरी वा नियम आदेशको पालन नगरी नेपाल सरकार वा अन्य कुनै व्यक्तिलाई हानि नोक्सानी पुऱ्याएमा क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले सम्बन्धित हुलाक प्रतिनिधि, वितरक र डाँकवाहकको पारिश्रमिकबाट सम्पूर्ण वा आंशिक रूपमा कट्टा गरी सो नोक्सानी असुल गर्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) वा (२) बमोजिम क्षेत्रीय हुलाक निर्देशकले गरेको कारवाई उपर सम्बन्धित हुलाक प्रतिनिधि, वितरक वा डाँकवाहकले पैंतीस दिनभित्र [②]हुलाक सेवा विभागको

[②] दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित ।

नेपाल कानून आयोग

महानिर्देशक समक्ष उजुर गर्न सक्नेछ र यस्तोमा ②हुलाक सेवा विभागको महानिर्देशकले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ।

२०. **खारेजीः** अतिरिक्त हुलाक नियमावली, २०१९ खारेज गरिएकोछ।

नेपाल कानून आयोग

② दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

② दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

द्रष्टव्यः अतिरिक्त हुलाक (दोस्रो संशोधन) नियमावली, २०४९ द्वारा रूपान्तर भएका शब्दहरूः
“नियन्त्रक” को सट्टा “क्षेत्रीय हुलाक निर्देशक”।

अनुसूची-१

(नियम ७ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

कबुलियतनामा

लिखितम……………………अञ्चल……………..जिल्ला…………….[②]गाउँ विकास समिति /नगरपालिका वडा नं. ……………..बस्ने……………..को………..नाती/नातिनी……………..को छोरा/छोरी वर्ष……….को…………………आगे मैले सरकारी वा गैर सरकारी क्षेत्रबाट अतिरिक्त हुलाकको नाममा प्राप्त हुन आउने नगदी जिन्सी सुरक्षित र व्यवस्थित रूपमा राख्नेछु र बिक्रीको लागि सम्बन्धित हुलाकबाट प्राप्त हुन आएका टिकट तथा अन्य मुल्याङ्कित हुलाक कागजात तोकिएको मूल्यमा बिक्री गर्नेछु। हुलाक वस्तुको छनौट (सर्टिङ्ग), डाँक सञ्चालन र डेलिभरी आदि कामकाज कुनै बदनियत लापरवाई वा पक्षपात नगरी इमानदारी साथ नियमित रूपले गर्नेछु। मैले कुनै सरकारी सम्पति हिनामिना गरेमा वा हुलाक ऐन, २०१९ अतिरिक्त हुलाक नियमावली, २०३४ र अन्य हुलाक नियमावली वा प्राप्त निर्देशन विपरीत कामकाज गरेमा प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम सहुँला बुझाउँला भनी मेरो मनोमान खुशी राजीसित यो कबुलियतनामाको कागज लेखी……………..मार्फत नेपाल सरकारमा चढाएँ।

इति सम्वत्……….साल……….गते………..रोज………..शुभम्

नेपाल कानून आयोग

[②] दोस्रो संशोधनद्वारा संशोधित।

अनुसूची-२

(नियम ७ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धीत)

शपथ ग्रहण फाराम

म……………………ईश्वरको नाममा सपथ लिन्छु कि अतिरिक्त हुलाकको प्रतिनिधि। वितरक। डाँक वाहकको हैसियतले मलाई ठेकिएको काम मेरो ज्ञान विवेकले जाने बुझेसम्म ईमान धर्म सम्झी देश….. प्रति बफादारी रही भय, पक्षपात वा द्वेष नराखी लोभ-लालच र मोलाहीजा नगरी इमान्दारी साथ गर्नेछु। मेरो कामको सिलसिलामा मलाई ज्ञान हुन आएको कुनै सरकारी गोप्य कुरा अधिकृत व्यक्तिलाई बाहेक अरु कसैलाई म नोकरीमा बहाल रहे वा नरहेको अवस्थामा पनि प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपले भन्ने वा संकेत गर्नेछैन।

सही…………………

मिति…………………

नेपाल कानून आयोग